

CARDEDEU
OFICIS | COMERÇOS

THOMAS (ED.) / MATEC

CARDEDEU

OFICIS I COMERÇOS

Ricard Ginjaume Clusellas

CASAL DR. DAURELLA

MUSEU ARXIU TOMÀS BALVEY

CARDEDEU

Ajuntament de Cardedeu

CARDEDEU

OFICIS I COMERÇOS

Col·lecció Catalunya Desapareguda

Primera edició: febrer del 2023

© dels textos: Ricard Ginjaume Clusellas

© del pròleg: Xarxa Comerç Cardedeu

© de les fotografies: diversos autors

© de l'edició: Editorial Efadós

© de la col·lecció Catalunya Desapareguda: Editorial Efadós

EDITORIAL EFADÓS

Carrer d'Edison, 3 - Nau A
Polígon industrial Les Torrenteres
08754 El Papiol (Baix Llobregat)
Telèfon 93 673 12 12
efados@efados.cat
www.efados.cat

Idea original, disseny i fotocomposició:

Editorial Efadós

Col·laboració:

Ajuntament de Cardedeu
Museu Arxiu Tomàs Balvey de Cardedeu

Amb el suport de:

Assessorament lingüístic:

M. Neus Doncel Saumell

Fotografia de la portada:

L. Roisin (Ed.) / IEFC - Fons Roisin

Acrònims:

AFCEC (Arxiu Fotogràfic del Centre Excursionista de Catalunya)

ANC (Arxiu Nacional de Catalunya)

IEFC (Institut d'Estudis Fotogràfics de Catalunya)

MATBC (Museu Arxiu Tomàs Balvey de Cardedeu)

ISBN 978-84-19239-66-2

DL B-1672-2023

Imprès a Catalunya

Tota forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només pot ser realitzada amb l'autorització dels seus titulars, salvant l'excepció prevista per la llei. Si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra, dirigiu-vos a CEDRO (Centre Espanyol de Drets Reprogràfics) - www.cedro.org

Índex

PÀG. 6

PRÒLEG

Comerç de proximitat

PÀG. 8

INTRODUCCIÓ

Pagesos, menestrals i botiguers

PÀG. 12

A PAGÈS

Quan la terra i el temps marcaven el ritme de treball

PÀG. 72

DEL CARBÓ AL PLÀSTIC

Dels oficis artesanals a la industrialització

PÀG. 138

UNA LLIURA I TRES PETRICONS

Botigues i comerços de la vila

PÀG. 184

ÍNDEX ALFABÈTIC

Pròleg

COMERÇ DE PROXIMITAT

Xarxa Comerç Cardedeu

Les persones i les relacions entre aquestes són la base de qualsevol comunitat. Creen la seva identitat i són el motor del seu desenvolupament. Els comerciants (i agricultors, productors artesans, professionals de serveis, restauradors...) són una part fonamental d'aquesta comunitat. Són el veí a peu de carrer que sempre hi és i la seva feina va molt més enllà de l'intercanvi de béns i serveis. Controlen i posen llum als carrers; ajuden i escolten els seus veïns; col·laboren en l'objectiu de crear un espai segur i agradable.

Els camps, els comerços, les granges i fàbriques; les persones que hi ha darrere el taulell; els negocis familiars que han donat feina a veïns i veïnes; les trobades i reunions

al voltant d'una taula als bars; els mercats i fires que han omplert els carrers... L'activitat comercial fa molts anys que és clau en l'evolució de pobles i ciutats, un punt de trobada social i ple de records.

Aquest llibre és un homenatge a totes les persones que amb el seu esforç i dedicació han ajudat a crear el Cardedeu actual. És un repàs de la història d'on venim i per què som com som.

Des de la Xarxa Comerç Cardedeu agraïm aquest recull i continuem treballant per crear comunitat, donar vida als carrers i generar espais de trobada promovent el valor afegit que ofereixen el comerç local i els productes de proximitat. I, sobretot, fem costat a les persones que lluiten per fer-ho possible.

Introducció

PAGESOS, MENESTRALS I BOTIGUERS

Ricard Ginjaume Clusellas, historiador

De vegades, i per diferents motius, les paraules «pagès» i «botiguer» s'han usat amb un sentit de menyspreu o en to burleta atribuint tot un seguit de tòpics als propietaris d'un negoci i uns altres estereotips a les persones que treballen la terra. El mot «menestral» sembla que se n'ha salvat una mica, investit actualment d'una destresa artesanal que convé accentuar per distingir-se d'una producció cada vegada més mecanitzada.

El confinament ens va mostrar com oficis sovint menysvalorats són vitals i imprescindibles per a la

societat. Diferents poetes han exaltat les professions més humils. És el cas de Jacint Verdaguer en els versos «Poeta llaurador» o de Joan Maragall a «Elogi del viure».

Aquest segon volum de Cardedeu de la col·lecció «Catalunya Desapareguda» està dedicat al món del treball i, a través dels testimonis fotogràfics, s'hi ha volgut copsar els importants canvis que hi ha hagut en el món laboral al llarg dels tres primers terços del segle xx.

La publicació s'ha estructurat en tres capítols. En el primer recorrerem els masos dels nostres verals en una època en què la majoria de cardedeuencs i cardedeuencs vivien del camp. Seguirem les principals feines agrícoles segons el calendari de pagès i veurem

AUTORIA DESCONEGUDA / FONS JOAN TORRUELLA TELLA

COMERÇ DE PROXIMITAT

El comerç és un sector fonamental de qualsevol població. A la pàgina anterior, interior de la botiga de queviures de Lluís Torruella, a qui veiem a darrere del taulell, l'any 1945. Aquest emblemàtic establiment estava situat a la part de ponent de la plaça d'Anselm Clavé.

A TOC DE CAMPANA

Treballadores de la fàbrica de gènere de punt La Hilandera a punt La Hilandera a la sala de confecció als anys seixanta. A l'inici de l'empresa, el relloige del campanar anava una mica avançat perquè els treballadors, en sentir el toc d'hores, poguessin arribar puntuals a la feina.

AUTORIA DESCONEGUDA / Fons ANDREU CASADEMUNT PRAT

diferents canvis, com la introducció de les primeres màquines (ventadores, segadores, màquines de batre, tractors), que facilitaven les dures tasques, o innovacions en el cultiu, com l'especialització en farratges per al bestiar lleter. També es ressalta la importància del mercat i de les fires com a lloc de trobada, intercanvi i festa. El segon capítol posa l'èmfasi en els diferents oficis artesanals que ens proveïen de vestit, calçat, habitatge i de totes les eines i estris necessaris. A la vegada veurem l'arribada de les primeres grans fàbriques, les quals van introduir diferents oportunitats i una nova concepció del treball. Finalment, en el tercer capítol ens aproparem a diversos comerços i botigues emblemàtics que dotaven de caràcter la nostra població. Alguns han arribat fins als nostres dies tot oferint-nos els seus productes o serveis, d'altres només perduren en el record.

Les fotografies, si no les dotéssim de contingut, només serien un simple dibuix fet a través de la manipulació de la llum, amb més o menys valor segons la destresa del fotògraf. Les imatges, però, tenen la capacitat d'activar els nostres records i fer-nos reviure olors, sensacions, gestos; evocar antics paisatges i recordar familiars i amics.

El llibre que teniu a les mans el formen instantànies quotidianes d'un temps no gaire llunyà i és fruit de la generositat de molts veïns i veïnes que han compartit les seves fotografies i els seus records. Si hi trobeu a faltar alguna fotografia que voleu compartir, no dubteu a posar-vos en contacte amb el Museu Arxiu Tomàs Balvey o amb l'Arxiu Municipal. La preservació de la nostra memòria és una tasca col·lectiva.

Avui us proposem desempolsar els records i passejar pels antics oficis i comerços de Cardedeu!

BRANGULI (FOTOGRAFIS) / ANC. - Fons BRANGULI

A PAGÈS

Quan la terra i el temps marcaven el ritme de treball

Fins a la segona meitat del segle xx, Cardedeu va ser una població eminentment agrícola. La majoria dels habitants vivia de l'agricultura i la ramaderia, tant si residien al centre de la vila com en alguna de les centenàries cases de pagès que l'envolten. Els uns treballaven en petites explotacions familiars, els altres ho feien per a grans propietaris, sia com a masovers, mossos o bracers.

La feina a pagès depenia de múltiples variables, com l'accés a l'aigua, la qualitat del sòl, el tipus de conreu i les variacions del clima. Per trampejar-les o adaptar-s'hi, els pagesos bevien del coneixement acumulat en el saber popular i la tradició que han quedat fossilitzats en dites i refranys. Havien de conèixer el règim de pluges, els vents, com regenerar la fertilitat del sòl i el cicle de creixement de les plantes.

El pagès depenia dels recursos que tenia a l'abast. Els mercats i les fires servien per connectar el territori i estar a l'aguait de l'actualitat i les darreres novetats. A partir del segle XIX es van començar a introduir noves eines, conreus i especialitzacions, i al llarg del segle xx es van anar substituint de mica en mica els matxos i els cavalls pels moderns tractors.

PAU FORT / MATBC - Fons FAMÍLIA FORT

L'HERETAT

A la Catalunya Vella, durant l'edat mitjana es va establir un poblament dispers. L'heretat solia tenir diferents tipus de terra: camps, boscos, prats, erms, la vinya, l'hort... i no hi podia faltar la casa. A l'esquerra, ca l'Andreu el 1931. Situada al Rieral, a la dreta de la carretera de Cànoves, s'hi observa el porxo on es guardaven les eines de treball, el pou i la porta de l'estable. Al peu de la fotografia s'entreveu el paviment de l'era. A la dreta, can Ribes, emplaçada al sud del terme, a tocar de l'actual autopista, fotografiada el 1933. A la façana destaquen les tres finestres conopials, el rellotge de sol i la torratxa de defensa.

PAU FORT / MATBC - Fons FAMÍLIA FORT

